

Кравченко М.О.

к.е.н., доцент

Ветрова М.С.

студент ФММ

Національний технічний університет України «КПІ»

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У даній статті проаналізовано залежність між показниками індексу промислової продукції (розрахованими відповідно до міжнародних стандартів за формулою Ласпейреса), обсягами надходження прямих іноземних інвестицій та інвестиційною привабливістю вітчизняних промислових підприємств. Виокремлено регіони України, що мають найвищі та найнижчі показники за індексом промислової продукції. Окреслено основні та найбільші проблеми, що мають негативний вплив на рівень інвестиційної привабливості вітчизняного сектора промисловості, й перешкоджають активному залученню прямих іноземних інвестицій. Запропоновано шляхи залучення прямих іноземних інвестицій для промислових підприємств України. Узагальнено заходи, впровадження яких дозволить підвищити рівень інвестиційної привабливості вітчизняного промислового комплексу та поліпшити інвестиційний клімат країни в цілому. Зазначено основні заходи для підвищення інвестиційної привабливості на рівні підприємств.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, індекс промислової продукції, прямі іноземні інвестиції, підприємство.

Kravchenko M.O.

Vetrova M.S.

IMPACT OF INVESTMENT ATTRACTION FOR PERFORMANCE OF DOMESTIC INDUSTRIAL ENTERPRISES

***Annotation.** This article analyzes the dependence between industrial production index data (calculated according to international standards by the Laspeyres formula), volume of foreign direct investment and domestic investment attractiveness of enterprises. The regions of Ukraine, which have the highest and lowest rates of the industrial production index, are listed. The main and the biggest problems that adversely affect the level of investment attractiveness of the domestic industrial sector, and impede the free attract foreign direct investment are described. The ways of attracting foreign direct investment for the industrial enterprises of Ukraine are concluded. The measures, implementation of which will help to increase the level of investment attractiveness of the domestic industry and to improve the investment climate of the country as a whole are summarized. The basic measures of the investment attractiveness for industrial enterprises increasing are described.*

Keywords: investment attractiveness, the industrial production index, foreign direct investment, enterprise.

Кравченко М.О.

Ветрова М.С.

ВЛИЯНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

***Аннотация.** В данной статье проанализирована зависимость между показателями индекса промышленной продукции (рассчитанным в соответствии с международными стандартами по формуле Ласпейреса), объемами*

поступления прямых иностранных инвестиций и инвестиционной привлекательностью отечественных промышленных предприятий. Выделены регионы Украины, имеющие самые высокие и самые низкие показатели по индексу промышленной продукции. Определены основные и наибольшие проблемы, которые негативно влияют на уровень инвестиционной привлекательности отечественного сектора промышленности, и препятствуют свободному привлечению прямых иностранных инвестиций. Предложены пути привлечения прямых иностранных инвестиций для промышленных предприятий Украины. Перечислены меры, внедрение которых поможет повысить уровень инвестиционной привлекательности отечественного промышленного комплекса и улучшить инвестиционный климат страны в целом. Указаны основные меры по повышению инвестиционной привлекательности на уровне промышленных предприятий.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, индекс промышленной продукции, прямые иностранные инвестиции, предприятие.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Протягом останніх кількох років національний сектор економіки переживає важкі часи рецесії. Дефолт, сумнівні політичні та економічні реформи, затяжна виробнича криза, військово-політична нестабільність, втрата партнерських зв'язків з Російською Федерацією – все це залишило глибокий негативний відбиток на діяльності промислових підприємств і призвело до кризового стану багатьох з них. Для подолання кризи, відновлення виробничої програми та збільшення обсягів реалізації підприємства виробничого сектору потребують додаткового фінансування.

Залучення прямих іноземних інвестицій – один з найбільш перспективних та ефективних шляхів фінансування. Залучення прямих інвестицій в вітчизняний промисловий комплекс стимулює його розвиток, створюючи основу для інноваційного оновлення та модернізації підприємств. Що в свою чергу, забезпечує збільшення обсягів випуску продукції підприємств, покращення її

якості. Саме тому, на сьогоднішній день, вирішення проблеми залучення прямих іноземних інвестицій в промисловий комплекс України є однією з основних передумов його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає можливість побачити, що в продовж останніх кількох років, в силу відомих об'єктивних причин, спостерігається значне зменшення інвестиційних потоків в Україну. Незважаючи на те, що відсоток інвестицій в промисловість у загальній сумі всіх прямих іноземних інвестицій є найбільшим (32,3%), кількість коштів інвестованих в даний сектор лише за 2014 рік скоротилась на 1577,2 млн. дол. США. При тому, що в період до 2014 року спостерігалось щорічне збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку України в цілому, та в промисловість зокрема [1].

Важливість інвестування в українську економіку та проблеми залучення іноземних інвестицій досліджували такі вчені, як Н. Близнюк, О. Бутенко, О. Варяниченко, В. Грідасов, М. Жук, С. Кривченко, Т. Майорова, І. Максимов, І. Павленко, О. Павлова, І. Сазонець, Л. Сисоєва, А. Федорова, В. Худавердієва, О. Чемерис, та інші. У їх працях розкритосутність та практичне значення інвестицій, визначено чинники формування позитивного інвестиційного клімату, окреслено різні підходи щодо вирішення проблем залучення іноземних інвестицій та напрямів покращання інвестиційної привабливості промислових підприємств. Проте, окреслені питання потребують більш детального подальшого аналізу та уточнення з урахуванням радикальних змін в економіці України [1].

Завданням даної статті є визначення залежності між економічними показниками, що відображають стан вітчизняної промисловості та обсягом залучених іноземних інвестицій, а також пошук та формулювання можливих шляхів залучення прямих іноземних інвестицій для вітчизняних промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найкраще ілюструє гостру потребу вітчизняного промислового сектора в прямих іноземних інвестиціях тісна залежність рівня випуску продукції від обсягу залучених коштів.

Згідно статистичних даних Державної служби статистики України, індекс промислової продукції, розрахований відповідно до міжнародних стандартів за формулою Ласпейреса, в цілому по Україні в 2015 році становив 86,6. У 2014 та 2013 роках даний показник дорівнював 89,9 та 95,7 відповідно [3]. Таким чином простежується негативна динаміка обсягів виробництва у сфері промисловості. Найкращі та найгірші показники індексу промислової продукції за регіонами подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Найкращі та найгірші показники індексу промислової продукції за регіонами

2013 рік		2014 рік		2015 рік	
Області, що продемонстрували найвище значення показника					
Житомирська область	113,4	Тернопільська область	116,5	Житомирська область	109,8
Вінницька область	110,4	Житомирська область	107,1	Вінницька область	104,1
Сумська область	107,0	Закарпатська область	106,1	Рівненська область	100,5
<i>Області, що продемонстрували найгірше значення показника</i>					
Рівненська область	91,4	Сумська область	88,1	Закарпатська область	79,7
Луганська область	91,1	Донецька область	68,5	Донецька область	65,3
Чернігівська область	89,6	Луганська область	58,0	Луганська область	34,0

Джерело: [3]

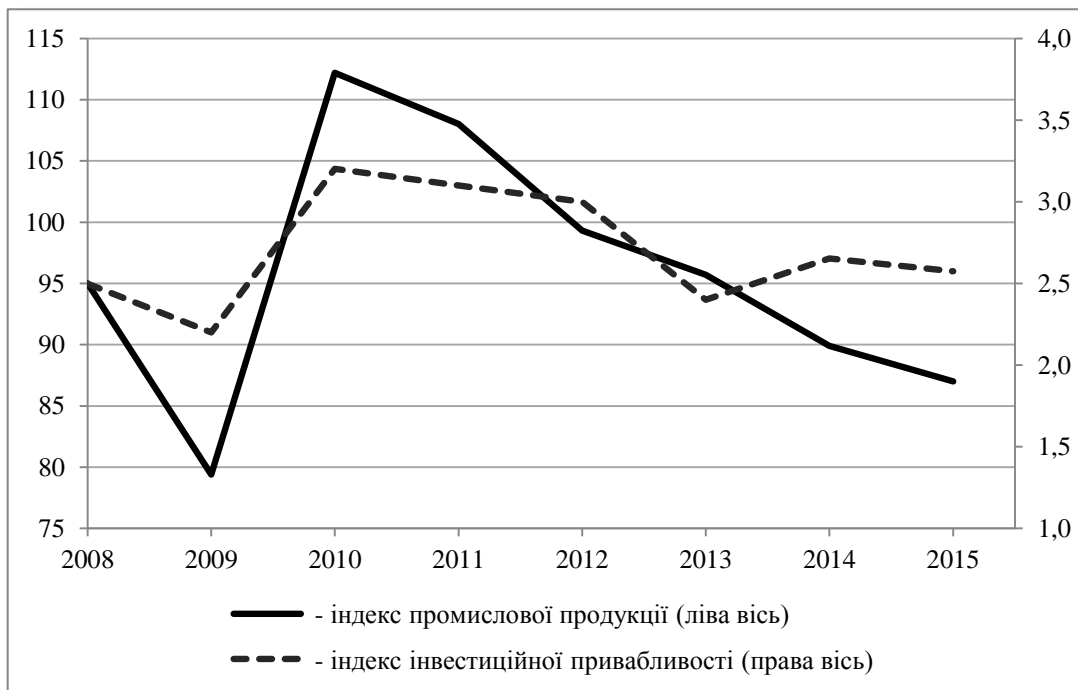
Аналізуючи статистичну інформацію щодо значення індексу промислової продукції за регіонами, можна помітити різке зменшення показника для Луганської та Донецької областей починаючи із 2014 року, що зумовлено військово-політичною ситуацією в даних регіонах. Фактор розгортання конфліктів на сході країни мав негативний вплив й на загальний рівень інвестиційної привабливості в цілому по Україні.

Щодо обсягу залучених в економіку України прямих іноземних інвестицій, то в 2015 році він склав 45916 млн. дол. США. У 2014 році даний показник становив 57056,4 млн. дол. США, тобто на 11140,4 млн. менше. Найбільший відсоток інвестованих коштів в вітчизняний промисловий сектор надходить із

країн Європейського Союзу (понад 70%)[3]. Зацікавленість промисловістю саме європейських інвесторів зумовлена інтеграційними процесами та торгівельними відносинами між країнами ЄС та Україною. Найбільшу частину коштів було вкладено у Дніпропетровську область та м. Київ.

Аналіз статистичних даних підтвердив, що між рівнем розвитку промисловості, відображеному у вигляді індексу промислової продукції, та обсягом прямих іноземних інвестицій існує майже пряма залежність. Крім всього іншого, така залежність є підтвердженням екстенсивного в основному характеру розвитку вітчизняних промислових підприємств, коли приріст обсягів випуску забезпечується головним чином за рахунок залучення додаткових фінансових коштів із зовнішніх джерел. У разі відсутності можливості їх залучення, розвиток підприємств унеможлиблюється.

Причинами зменшення обсягу інвестицій, залучених в українську промисловість, згідно даних дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією в 2015 році, є неефективність нового проекту податкової реформи, непомірний тиск на платників податків, незмінно високий рівень корупції, низький рівень змін в інвестиційному кліматі країни [2]. Основними ж причинами незацікавленості іноземців в інвестуванні в вітчизняні промислові підприємства є геополітична невизначеність та соціально-економічна нестабільність, тривалість військового конфлікту, значне коливання курсу валюти, корумпованість системи влади на всіх рівнях, відсутність розвиненої інфраструктури, несприятливе правове середовище, зокрема в напрямку отримання права власності, низький рівень інноваційної діяльності підприємств тощо.

Рис. 1. Динаміка індексів промислової продукції та інвестиційної привабливості промислових підприємств

Складено на основі: [2, 3]

На рівень зацікавленості іноземних інвесторів у прийнятті рішення про вкладення коштів впливає інвестиційна привабливість конкретного підприємства, галузі та країни в цілому. Нажаль, індекс інвестиційної привабливості України, починаючи із 2011 року не досягав навіть нейтральногорівня (який відповідає оцінці 3 за 5-бальною шкалою). В четвертому кварталі 2013 року даний показник сягнув свого рекордно низького значення – 1,8. На сьогоднішній момент значення індексу тримається на рівні 2,6, що є негативним в порівнянні з іншими країнами світу [2]. Як наслідок, 45% опитаних респондентів із числа керівників компаній-членів Європейської Бізнес Асоціації, вважають український ринок не вигідним для інвестування. В свою чергу, як видно з рисунку 1, значення індексу інвестиційної привабливості дуже тісно пов'язані зі значеннями індексу промислової продукції (коефіцієнт кореляції показників за період 2008-2015 рр. складає 0,89).

Таким чином, визначальним напрямом щодо залучення іноземних інвестицій для розвитку вітчизняної промисловості є підвищення інвестиційної

привабливості на всіх рівнях. Для цього слід подолати ті проблеми та перепони, на які в першу чергу вказують іноземні інвестори. Варіантами вирішення окреслених проблем є [1,2]:

- запровадження масштабної та ефективної програми по боротьбі з корупцією;
- проведення адекватної податкової реформи, з пільговими умовами для іноземних інвесторів;
- перегляд законів та нормативних актів, що регламентують діяльність іноземних інвесторів, а також вирішення питання купівлі та володіння власністю;
- стимулювання на законодавчому рівні розвитку та впровадження інноваційної діяльності для промислових підприємств;
- запровадження програм розвитку інвестиційної діяльності на рівні підприємств;
- запровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування;
- створення сучасної системи державних гарантій захисту іноземних інвестицій та врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу;
- створення та впровадження спеціальних освітніх програм, що сприятимуть розвитку винахідницької діяльності;
- забезпечення рівних умов для участі іноземних інвесторів у конкурсах з одержання ліцензій на використання природних ресурсів;
- спрощення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю;
- застосування окремих видів особливих режимів економічної діяльності, зокрема створення індустріальних та технологічних парків;
- активізація роботи органів виконавчої влади в підборі та підготовці вільних земельних ділянок не сільськогосподарського призначення для передачі інвесторам на конкурсних засадах під реалізацію інвестиційних проектів;

- створення зручної та ефективної системи інфраструктури у сфері промисловості.

Вирішення принаймні декількохосновних проблем на державному та регіональному рівнях вже дозволитьзначно підвищити рівень інвестиційної привабливості і збільшити обсяг іноземних інвестицій в промисловість країни. Керівництву промислових підприємств, що бажають залучити прямі іноземні інвестиції у власне виробництво, слід впроваджувати заходи для підвищення рівня інвестиційної привабливості на мікрорівні. Практика свідчить, що основнимизаходами щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості на рівні промислових підприємств є [4]:

- розробка довгострокової стратегії розвитку;
- бізнес планування;
- юридична експертиза і приведення правовстановлюючих документів у відповідність із законодавством;
- формування позитивної кредитної історії;
- проведення заходів з реформування (реструктуризації) організаційно-виробничої структури, акціонерного капіталу, активів тощо;
- впровадження інноваційної діяльності та ініціювання інноваційних проектів.

Висновки. Наукова новизна даної роботи полягає в проведенні аналізу залежності між станом вітчизняних промислових підприємств, обсягом прямих іноземних інвестицій та рівнем інвестиційної привабливості, а також узагальнення та систематизація шляхів вирішення проблеми залучення іноземних інвестицій.

У ході дослідження було визначено, що розвиток промислових підприємств пропорційно залежить від обсягу інвестованих в нього коштів, який, в свою чергу обумовлений рівнем інвестиційної привабливості. Приймаючи до уваги, що промисловий сектор сьогодні знаходиться у стані рецесії, важливість та актуальність питання залучення іноземних інвестицій зростає. Запровадження розглянутих заходів дозволить підвищити рівень інвестиційної привабливості

вітчизняних промислових підприємств. Питання залучення прямих іноземних інвестицій є одним з визначальних для активізації економічного розвитку, тому потребує більш подальшого ґрунтового дослідження.

Література

1. Корнієнко А.А. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій до України в умовах формування глобального економічного простору [Електронний ресурс] / А.А. Корнієнко, О.І. Малик // Ефективна економіка. — 2013. — №5. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2043>.
2. Індекс інвестиційної привабливості – 2015 [Електронний ресурс] // Європейська Бізнес Асоціація — Режим доступу: http://www.eba.com.ua/static/indices/iai/EBA_Investment_Attractiveness_Index_4th_quarter_2015_UA.pdf.
3. Україна у цифрах – 2015: Статистичний збірник [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України.— Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm.
4. Маленко Е. Инвестиционная привлекательность и ее повышение [Электронный ресурс] / Е. Маленко, В. Хазанова // Корпоративний менеджмент. — Режим доступу: http://www.cfin.ru/investor/invrel/investment_attraction.shtml.

References

1. Kornienko A., Malyk O. (2013). Osoblyvosti zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii do Ukrainy v umovakh formuvannia hlobalno hoekonomichnoho prostoru. Efektyvna ekonomika, 5, <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2043>.
2. Indeks investytsiinoi pryvablyvosti (2015). Evropeiska Biznes Asotsiatsiia, http://www.eba.com.ua/static/indices/iai/EBA_investment_Attractiveness_Index_4th_quarter_2015_UA.pdf.

3. Ukraina u tsyfrakh: Statystychnyi zbirnyk (2015). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm.
4. Malenko E., Hazanova V. (2007). Investitsionnaya privlekatelnost i eepovyishenie. Korporativniy menedzhment, http://www.cfin.ru/investor/invrel/investment_attraction.shtml.